

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 53. ANUL XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septe-
man: joi'a si Dumitca. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
joi'e pe afara la c. r. poste, cu bani
ga'ta prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiul prenumeratiu-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a.
Pentru prin. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 8/20 Iuliu 1865.

Inseratele se platescu pentru
intela ora cu 7. cr. sirulu cu litera
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

(A.) Sabiu 6 Iuliu. Fostau, seu n'au fostu de
lipsa pentru guvernulu Tieri romanesci de astadi sa aduca le-
gea noua pentru alegerea de Episcopu, este o intrebare, pe
care mi o facu mie, caci la acest'a me provoca atatu organi-
sati'a bisericésca stabilita din vécuri, catu si caracterulu tem-
pului, in care traimu, si care se vede a fi preaplecatu spre
reforme inca si acolo, unde n'are locu.

De voiu esamina intrebarea, ce mi-amu propus'o, din
punctu de vedere bisericescu, atunci vinu la acelu respunsu,
ca guvernulu tieri romanesci de astadi n'au avutu lipsa sa a-
duca acea lege, de ore ce Ierarchi'a bisericésca s'au ingrijitu
dela inceputulu eii pentru modulu alegerei de Episcopu si mo-
dulu acest'a l'au prescisu pentru tote poporele, carele se si
padiesce pretotindenea, unde stralucesce lumin'a crestinismului,
si regimulu civilu nu abuzeza cu puterea sea fisica fatia cu
Ierarchi'a, si cu puterea spirituala a acest'e'a. Nu scriu aci
vre-unu tractatu canonicu; de aceea nu tractezu mai pre largu
despre asertulu meu, caci nici unu sufletu nu va nega, ca n'aru
esista in Biserica nostra o norma canonica pentru alegerea de
Episcopi, si ca norm'a acest'a n'aru fi practicabila sub ori ce
regimu de Statu. Ear pentru informarea acelu, cari nu
cunoscu norm'a canonica pentru alegerea de Episcopu, espunu
aci pe scurtu: ca fiindu trebuintia pentru unu Episcopu, Mi-
tropolitulu chiama la sine pre toti Episcopii sufragani, tine
cu densi Sinodu, unde Episcopii se consulta, si alegu trei,
pe cari ei au aflatu a fi vrednici pentru archipastorie, si i
presenta Mitropolitulu, carele are dreptu pre unulu dintre cei a-
lesi alu designa de Episcopu, si a raportá Domnitorulu spre
denumire dupa prax'a vechia, si dupa urma'ta denumire a
prefige in cointielegere cu celu designatu de Episcopu diua
sfintirei, pe carea o sevarsiesce cu doi Episcopi, seu celu pu-
tinu cu unulu.

In Valachi'a si Moldov'a pana la unirea loru politica in-
tr'unu Statu se alegea Episcopulu si Mitropolitulu prin ob-
stésca adunare. Acesta praxa se pote privi ca legale, caci
un'a intre alegatori au fostu si Mitropolitulu si Episcopii,
alt'a, caci obstésca adunare consteta eschisivu din fiii cre-
dinciosi ai Biserice; ba inca se potea privi astfel de ale-
gere si pentru aceea de legale, caci dupa prax'a Biserice
primitive s'au consideratu alegerea facuta in obstésca adu-
nare a unui Episcopu ca si cum s'aru fi facutu aceea cu votu
alu poporulu credinciosu, la care si Episcopii trebuie sa pa-
diésca la alegeri, care le facu ei secretu in Sinodu.

Trebuie sa marturisescu, ca Regimulu tieri romanesci
nimicu mai bine n'aru fi potutu face ca aceea, ca sa fia sus-
tinutu prax'a acest'a despre modulu alegerei Archiereiloru sei
cu atatu mai multu, caci prin aceea Constitutiunea politica a
tieri, si Domnitorulu eii constitutionalu multu aru fi castigatu
in vadia morale, de ore ce aru fi sustinutu constitutionalis-
mulu celu primitivu, pe care crestinismulu l'au fundatu, si prin
care crestinismulu au aretatu Guverneloru modulu celu mai
siguru de ocarmuire spre multamirea poporeloru.

Nu este aci locu a esamina causele, care au povetuitu
pe Regimulu Tieri romanesci la aducerea acelei legi noue,
ajunge aci a se dá espressione acelei convingeri generali din
Tier'a romanésca, ca adeca tier'a si Biserica totdeun'a era mai
multu multamita si indestulita cu Episcopii si Mitropolitii sei
alesi in obstésca adunare, decatu cu cei octoati. Dicemu
„Episcopii octoati“, pentruca legea cea noua, si lucrarea eii
remane ca o octoate fati'a cu Biserica, de vreme ce Episco-
pulu nu se face in duchulu asiediaminteloru bisericesci, ci civili.

Guvernele Stateloru constitutionale in Europ'a respectéza
constitutiunea bisericésca inca si acolo, unde Ministeriulu este
responsabilu, caci acest'a pune ampoiati, dar nu si Episcopi;
asiá si Regimulu Tieri romanesci are dreptu, ca si alte Re-
gime, a pune Ampoiati, dar nu si a octoa Episcopi, afara de-
ca vrea sa faca tabula rasa din constitutiunea cea d'antáiu a

poporeloru crestine, carea este proprietatea si clenodinu celu
sacru alu nostru toturor'a, cari suntemu fiii unei sante, sobor-
nicesci si apostolesci Biserice a resaritului!

Candu, multamita Ceriului! nu pote alega Regimulu
tieri romanesci aceea, ca din caus'a unoru compromisiuni
ale Episcopatulu in linea politica si a fericirei patriei, de
care s'aru fi facutu vinovati Episcopii, au fostu siltu a schimba
prax'a cea vechia si canonica a alegerei de Episcopi in obstésca
adunare prin o lege noua, carea i da lui dreptulu alegerei de
Episcopi, si Domnitorulu dreptulu de denumire; atunci voiu
sa espunu banuieile mele, pe care acea reforma au produsu
in mine, si adeca

1, ca eu privescu in aceea noua lege o lovitura din cele
mai vatematore pentru constitutiunea Bisericei nostre, pe ba-
s'a carei'a Ierarchi'a nostra au combatutu totdeun'a confu-
darea imperatiei lui Domnedieu cu a lumii acest'e'a, si acest'a
au facutu ea in si afara de Sinode. Aci mai vine de a se
aminti si aceea, ca lovitur'a aceea, pe care acea noua lege
infige constitutiunei Bisericei nostre, provine dela unu Regimu,
care functiunea in tier'a aceea, care au meritatu pana astadi
eminente a se dice ortodoxa, caci ea au pastratu adevé-
rurile apostolice si sinodale fara cea mai mica vatemare seu
schimbare pana in dilele nostre;

2, ca eu privescu in aceea noua lege nisce combinatii lu-
ate din terrenulu civilu, ca sa nu dicu, speculativu; si diu a-
seminea combinatiuni nu se potrivescu cu natur'a obiectulu
cestiunatu, si cu resultatu bunu si duraveru nu se potu trans-
plantá ele pe terrenulu celu cultivatu si consolidatu alu Bise-
ricei, pentru ca Episcopatulu in nici o privintia nu se pote a-
semena cu oficiolatu publicu; caci acest'a este eflussulu
institutiuniloru statulu, ear acel'a este eflussulu institutiuniloru
domnediesci. De acesta marturisire trebuie sa fimu petrunci
cu totii, pana candu ne inchinamu Eyangeliei lui Christosu,
carele au pusu pre Apostoli, ear Apostolii au pusu pre Epi-
scopi, si acest'i'a punu pre urmatorii loru. Se intielege de si-
ne, ca acest'a se face si s'au facutu cu cea mai conscientio-
sa observare a multamirei Statulu, a Regimulu si a Dom-
nitorulu respectivu; candu Biserica invatia: ca tota stapani-
rea este dela Domnedieu, si celu ce se improtivesce Stapani-
rei, lui Domnedieu se improtivesce: atunci Statulu numai inte-
resulu seu servesece, deca va dice: ca Biserica este dela
Domnedieu, si celu ce se improtivesce Bisericei, lui Domne-
diu se improtivesce;

3, ca eu si pentru aceea privescu legea cea noua de de-
fectuosa si prejuditiosa, de ore ce partisanii eii deducu din-
trebs'a nisce doctrine scalciate. Caci Parintele Neofitu Scri-
banu au deprecatu denumirea sea de Episcopu alu Argesiuului,
incepura unii, inea si unele jurnale din Romani'a sa-i impute
cu aceea, ca este muscalu, si n'au priimitu denumirea sea,
caci s'aru fi calcatu o lege muscalésca prin denumirea aceea,
nevrendu a lua in nici o consideratiune temeiurile lui cano-
nice luate din otaririle Sinodeloru ecumenice, prin care Prea-
santi'a Sea au datu tocm'a si regimulu muscalescu invetia-
tura, cum trebuie sa se urmeze la punerea de Episcopu. Va
veni tempulu, si acel'a nu pote fi departe, candu se va recu-
nosce, ca Parintele Episcopu Scribanu Neofitu n'au potutu
priimi denumirea sea octoata de Episcopu nici ca unu barbatu
invetiatu bisericescu, nici ca unu románu si cive cultu alu
Romaniei libere; va veni tempulu, si acest'a nu va
fi departe, candu in Romani'a libera se va nimici acea
lege neua, pentru ca este sora buna a legiloru muscalesci,
prin care Biserica este pusa in Russi'a in catasiile unui re-
gimu absolutisticu; si deca acest'a a mea prorocia nu s'aru
implini, atunci fara indoiela si de siguru se va implini pro-
cif'a mea a doua: ca adeca Romani'a libera se va stinge cu-
rendu, si va resari pe ruinele eii o Romania absolutistica!
Amu disu mai susu, ca n'amu de cugetu a compune aci

unu tractatu formalu despre deslegarea întrebărei, pe carea mi o amu pus; de aceea incheiu sirulu convingeriloru mele, cu acea sperantia: ca Alesulu natiunei române si alu Romaniei libere constitutiunale si-va luá pavedi'a resignatiunei, ce pre unu domnitoru alesu si constitutiunale trebuie sa-lu caracterisedie mai pre susu de tóte, si va face, cá acea lege, cáci vatemala constitutiunea si legile fundamentale ale religiei sale, vatemala pra-x'a cea vechia si dreptulu celu vechiu alu alegatoriloru sei, si degradéza Romani'a cea libera si constitutiunala de astadi la o Romania sclavica si absolutistica, — sa se modifice spre multiamirea caracterului de statu, de care are a se bucurá Patri'a, Biserica si Statulu Lui in intielesulu celu adeveratu, dar nu imaginariu!

Programulu ministeriului Majlath Beleredi.

Diariulu vienesu „Neues Fremdenblatt“ dice, ca prin nisce impregiurári deosebite i a succesu a aruncá o privire asupr'a programulu noului ministeriu, ale cáru liniamente aru fi urmatóarele:

1. **Diplom'a de Octobree** este fundamentulu transitiunei, ce are a se face.

2. **Sfer'a de activitate a dieteloru**, — rezervandu-se drepturile, ce competu numai corónei, de a conscriedári si a luá recruti, pentru Ungari'a se reduce la institutiunile, ce au sustatu pâna la anulu 1847., pe candu dincóce de Lait'a remánu in valóre institutiunile dietale, foste valide pâna acum.

3. Cu privire la referinti'a in venitoriu a Croatiei si Transsilvaniei fatia cu Ungari'a se va pastrá, mai cu séma in tier'a césta din urma, unu status quo alu stárei ceii nóue a lucruriloru, panacandu se va enuncia in privinti'a acést'a diet'a ungara (?! Red), dupa care apoi delegati ai acestoru tieri voru avé sa formuleze positiunea, ce aru fi a se luá.

In privinti'a deputatiunei, ce aru veni a se tramite din partea dietei croate la diet'a din Pest'a, se va asceptá cursulu dietei croate, ce are a se aduná.

4. Pentru de a manifestá nesuinti'a corónei cátra impacarea cu Ungari'a, in cabinetulu formandu sa se denumésca, afara de contele Eszterházy, inca celu putínu doi ministri unguresci fára portfoliu, asiá, incátu — esceptandu-se ministrii de resbelu, de finantie si de justitia — lângá toti ceialalti ministrii austriaci sa se alátore cáte unu ministru ungurescu fára portfoliu.

Sa se conchiame unu senatu cam de 120 membri din tóte tierile monarchiei. Problema'a acestui'a va fi in rendulu d'antáiu aceea, de a schimbá constitutiunea din Februariu astfelu, incátu de o parte Ungari'a sa póta intrá in pertractarea afaceriloru comune cu tierile dincolo de Laith'a, fára de a stirbi drepturile sele istorice, ear de alta parte sa se pastreze drepturile constitutiunale date popóreloru austriace prin patent'a din Februariu.

Dicisiunile acestui senatu conchiamatu numai ad hoc aru fi sa fia apoi fundamentulu noului edificiu de statu austriacu.

Senatulu sa delibere pe tempulu acel'a, pecandu diet'a ungara va avé deosebitu ocasiune a formulá cerintiele sele. —

Sabiiu in 4/16 Iuliu. Eri dupa amédi se finira esamenele semestrle in institutul archidiecesanu pedagogico-teologicu, cari — cu prea mica esceptiune — au decursu sub presiedinti'a Esc. Sele P. Archiepiscopu si Mitropolitu Br. de Siagun'a. Cátu pentru rezultatele, ce s'au manifestatu prin aceste esamene, facendu si redactorulu de acum alu acestei foi parte din corpulu professoralu, nu vomu aduce nici o judecata; numai atát'a potemu dice cu consciinti'a liniscita, ca institutul preste totu se afla pe calea inaintárei si perfectunárei ne'ntrerupte. Sperámu, ca pe anulu venitoriu, edandu si densulu unu programu, va poté desvelí dinaintea celoru ce se intereséza de elu — si care Románu ortodoxu nu s'aru interessá de institutul, unde se crescú fiitorii lui preoti si nvetiatori! — unu tablou alu desvoltárei si stárei sele actuale. Domineca s'a seversitu in biseric'a din cetate rogaciunea de multiamita cu plecarea genunchiloru, dupa aceea adunandu-se toti professorii si elevii in sal'a cea mare a institutulu, P. Prof. si Directoru I. Hanni'a s'au adressatu cátra elevi cu unu cuventu acomodat de despartíre, la care respunse clericulu III. I. Prodánu cu cáte-va cuvinte de recunoscintia si multiamita.

Numerulu eleviloru din semestrulu acest'a face: cler. III 27; cler. II. 22; cler. I. 58; ped. II. 11; ped. I. 15, cu totii dar 133.

De lângá chei'a Turdii 1/13 Iuliu 1865. Curiosu fiindu continuo a sci despre cele ce se intempla in lume, luandu foile, acum ceva mai interesantu nu poti vedé intrensele decátu criticele stramutári ministeriale, care se intempla in imperiulu nostru, din cari unii deducu ca voru do-

bendí munti de aur, dara nu-i despezazu in speranti'a lor, cáci au mai patitu unii cá acei'a si inca mai potu esperiá dis'a latina: Spes et alit et fallit. Intre celelalte, un'a nu o potui trece cu vederea, si sa nu facu o observare publica despre ea. Amu cititu in „Kol. Közl.“ nr. 78., unde corespondintele X. Z. descrie defectulu K. Mansturului; — la pré intielépt'a bagare de seama a domniei sele, ca edificiele —, suntu ticalóse, i potu respunde: ca dupa cum mi e cunoscutu, acea Comuna au fostu supusa iobagimei ceii crunte, care e destulu semnu de miserabilitate, cáci déca K. monostoreni aru fi fostu magnati, s'au possessori nobili, prin amar'a sudóre a iobagiloru ai vedé acolo edificie splendide; consequenter in statu quo nu potemu dice alt'a decátu: O misera sors hominum!

Scandalulu d. corespondinte despre prunci, ca sbierandu alérga inaintea trasuriloru, cumca-i incomodu, concedu ca are dreptu; — ca imputa defectuósei educatiuni, si aceea póte fi; — in sa decumva arucalatori domni'a lui „prin nemes Aranyos Szék“ (nobilulu scaunu alu Ariesiului) nu aru poté investa numai pre pruncii natiunei nóstre — aceea scandela, cáci pe acolo nu numai alérga inaintea trasuriloru pruncii ceii cultivati (?) dara prin educatie docentii lor (tanito mester:) intru atát'a iau adusu cátu dau cu pietri dupa calatori, de paralelu póte fi destulu. — Fórte me neodichnesce espressi'a cea ironica: a kedves kis morék nagy rikolrozva futnak a lovak eleibe; m'amu ganditu multu ca pre cine intielege d. corespondinte prin Morék: pre Zigani? pre acesti'a i-aru fi titulatu Zigány purdék, — dara mi-amu adusu aminte, ca acei Morék potu fi mladitie tinere nevinovate române, si de unde mi-au venitu Morék cunoscutu voiu spune: in partile aceste ori si care magiaru rusticu, care nu scie A. B. C., pre servitorulu lui de románu, s'au si pre alti prunci, nu-lu numesce intr'altu tipu, decátu: móre, gyere more, el ment a more: — desu amicabiliter amu cercatu originea poreclirei acesteia, in sa rusticii — nu miau sciut'o constatá, dar acum vediu, ca dupa ce si prin foile publice, dela ómeni culti, inca asiá se numescu baietii de románu, deducu, ca dela superbitatea acelor'a au devenitu per traditió-nem la cei mai simpli magiari; — apoi concludu cu aceea: ca ce sa mai ascepti dela unii cá acestia? — Noi Románii sa nu ne amagimu!

Sân-Nicolaulu-mare, 30 Iuniu 1865. Fiindu cu atentiune la tóte cáte se petrecu pe la noi, si vedindu, ca nimenea nu se intereséza din comun'a nóstra a se prenumerála jurnale romane; cu atát'a mai putínu a scrie despre cele ce atinge mai deaprópe interesele nóstre in viéti'a sótfala; me determinai a ve tramite acesie orduri; pentru cá on. publicu cititoriu sa vada atátu cele ce se petrecu pe la noi, cátu si simptomele provenitedin nefavoritórele giurstári, in cari neaflámu.

Pentru aceea Ve rogu, m. st. Dle Redactoru! sa aveti bunatate a dá locu acestoru orduri, in colónele multu pretiuitulu DVóstre jurnalulu „Telegrafulu Románu“ si a ne dá oca-siune de a prenotá cáte ce-va de pe Muresiu, spre a dovedí, ca si noi cá ceialalti frati románi din alte párti viámu si combatemu dupa potintia indiferentismulu, ce ne stapaniá pâna acum.

De-si provedinti'a ni-a fostu destinatu nespusa bucuria prin restaurarea vechiei nóstre metropolii, cu alu cárei doru mosii si stramosii nostri s'au immormentatu, si despre care reinfiintiare nici mai voiescu a ostení memori'a cititoriloru, fiindca despre acést'a s'a pertractatu pâna acum'a de ajunsu; de-si cavaleresculu nostru monarchu au sciutu sa remunereze credinti'a loiala a natiunei române si sa respecteze plángerile, justele dorintie si cereri ale Romániloru, cari I voru glorificá memori'a totdeun'a in toti seculii, — denumindu pe Archiepiscopulu si Mitropolitulu nostru in persón'a Escellentiei Sele Inaltu Preasantitulu D. Andreiu Baronu de Siagun'a, — Archipastoriulu doririloru; de-si vedemu cu ochii mantui reá, carea au venitu Romániloru dela Ddiu, prin grati'a preabunulu Imperatu, si de carea mai multu avem noi cei din comunitátele mestecate a multiamí lui Domnedieu, si a ne bucurá; — totusi indelungat'a si cu resignatiune imbinat'a asceptare de definitiva transpunere sub jurisdictiunea adoratulu Archipastoru, ne-a marginitu bucuri'a, ni-a recitu speranti'a, ni-a casionatu uimire si ni-au insuflatu órecare temere, *) cu atát'a mai vertosu, cáci de comunu ne este cunoscutu, cumca nici o bucuria lumésca nu esiste, carea sa nu cuprinda in sine si unu picu de amaraciune; si precum in miere inca se afla veninu, asiá in dulcea sperantia s'a ivitu alu indoielei pelinu; si cu cátu mai intardí deslegarea cestiunei amintite, cu atát'a si intristarea pe di ce merge in poporu cresce, si potemu si acum cu totu dreptulu afirmá ca chiaru acele inimi, si acele fetie, care la prim'a respandire a faimei despre re'nviéti'a metropolia au fostu electrisate versandu lacrimi de bucuria, acum, triste si palide, ne dau dovedí, ca dupa indelungat'a, si cu suferintie invescut'a asceptare a cuprinsu locu intristarea.

*) Diu'a de 15 Iuliu sperámu ca Ve va fi luatú tóte indoielele. (Red.)

Obiectulu convorbirei la conveniri, cu cei din comunele mestecate pe la noi nu e altulu decâtu întrebativulu: ca ôre panacandu mai tîne acêsta stare apesatôre? Veni-va comisiunea mixta in fati'a locului? Ce directiune si va luá la pertractarea dreptului de proprietatea bisericiloru? pe care parte voru deveni bisericile, unde Românii forméza majoritate absoluta fatia cu coreligionarii frati Serbi, fiindu de dóue, de trei si mai de multeori mai multi la numeru?— si dela inceputu, dela edificare in comunu, pâna acum au contribuitu cu multu mai multu? Eata totu întrebári indreptatite, la care insa dorere! pâna acum'a nu s'a respunsu fâr' numai cu stringerea umeriloru. —

Grij'a si temerea, ca vomu remané noi cei din comunele mestecate in statu quo e cu atâtu mai mare, fiindca vedemu, ca confratii nostri Serbi nu stau cu mânila in sinu; ci esceléza cu tóte mijlócele, a miscá tóta pétr'a intr'acolo nesuindu, ca numai bisericile sa devina eschisiv'a proprietate a loru, ci si Românii sa se dechiare in favórea loru.— Si pecandu noi amu statu si stámu cu ochii spre viitoriu privindu, in labirintulu cugeteloru confundati, si in acceptare ca ce voru aduce asupra evenimentelele acestea, séu mai bine disu ce voru luá dela noi? ôre trecutamu prin focu si prin apa, preste suferintie si sfasietóre doreri, au dóra ne stau inca nainte? pe atunci fratii Serbi umeru la umeru, mâna 'n mâna, si inima la inima aster-nura congressului serbescu in Carlovitiu rogarea: ca acelasi sa binevoiesca despre biseric'a din comun'a nóstra a decide in favórea loru,— ceea ce si avù de urmare, in restimpu de vre-o-câte-va septemáni sosirea indorsatiunei câtu de scurta, atât'a de chiara, ca: dcrinti'a loru e 'mplinita in resolutiunea imperiala.— Nu scimu, ce va sa dica gratiós'a resolutiune a bunului Domnitoru despre acele biserici in comunu edificate si cu marea majoritate a rom. sustinute, ca: de cum-va acelea suntu ale majoritáti, pelânga desdaunare — atunci nu p-cepemu ce voiesce indorsatiunea, fiindca ne aflámu pe mai chiaru terrenu, mai favorósa positiune decâtu densii; dar de-si nu multu cugetámu la decisiunile „de nobis sine nobis“ aduse, totusi ne vine a crede si a ne teme, ca de nu va esi comisiunea, arbitraminte iarasi vomu remané in statu quo pe unu tempu nedetiermuritu.— Acêsta zelotipia a nóstra e eflussulu comentarieloru mentiunatei „indorsate“, prin care argumentare ei sustinu a le fi sburatu grij'a din capu ca le va rapí (? Red.) cine-va ce e alu loru, cu atât'a mai putínu biseric'a.— Acum temerea acést'a de si e basata pe amara esperintia, ca pâna acum tóte au mersu dupa voi'a loru, totusi pentru cuventulu „rapire“ care ni-lu insusiescu, de ôrece cu altii n'au de-a face in asta cestiune, observu, ca fâra mustrarea consciintiei nu póte remané, candu pe totu ce e mai sântu subt acestu sóre, pe acestu pamentu, ei insisi potu prin exemple vii adeveri, ca dupa atâtea plânsori, selemnele proteste, juste cereri, nenumerate petitiuni, si guralu si in scrisu ale bietiloru Români, in cele mai multe locuri mestecate, nu numai parochiile, ci si statiunile invetiatoresci arbitraminte numai Teologiloru ori Preotiloru Serbi si preparatiloru bastardi renegati ce séu fórtu reu tortóca limb'a rom. s'au voiescu in adinsu a o intortocá, cu delaturarea filoromoniloru, suntu donate, si cari in dreptu lucrându in locu de progresu casiune bietiloru români dauna si amaraciune nespusa, impedecandu câtu pe fatia catu pe dosu pe câtu numai se póte propasirea loru in cultura, si ingrijinduse mai multu de interesele private de câtu de luminarea poporului, si a prunciloru. —

Nu-mi e scopulu a presentá casuri speciale, ci numai atât'a de astadata cu acea întrebare: Ôre pe ce carare s'aru aflá la acestea leacuri? si lasu on. publ. cetitoriu sa judece. ca ôre noi suntemu rapitori, cari dâmu crunt'a nóstra sudóre celoru ce nu voiescu a o remunerá? — Fratii serbi pe de o parte se folosescu cu proverbiulu „Proclero oteto“ afurisitu ce-i rapitu, pe de altá in fapte dovedescu contrariulu dupa observatiunile unui corespundinte bravu alu acestei foi „Ca totu ce e alu nostru e si alu fratiloru serbi, nu insa si din contra, si totusi ne considera de rapitori, si cá pre cei ce aspirámu la ce nu e alu nostru. „O tempora! O mores!“

Pe lenga tóte aceste noi nu pretindemu ce nu e alu nostru, nici voim'u a ne rogá lui Ddieu cu lucruri straine, si tragendu velulu uitárei preste tóte cele trecute, i considerámu de frati adevirati, si nu de rapitori, si o facemu acést'a din punctulu de vedere alu reciprocitáti, ce-lu dorim in venitoriu. —

Laud'a provedintiei, ca de-si ne-a fostu incarcatu cu suferintie, de care parte mare n'amu scapatu nici pâna astadi; totusi ni-a pastratu si mangaieri, cáci pe candu d. e. in comun'a nóstra totu Românulu zelosu aperatoru alu drepteloru cause erá persecutatu si terorizat, se indurá ceriulu a trámite in mijloculu nostru unu conducatoriu bunu, plinu de in-tielepciune si energia in persón'a D. advocatu dominalu, bravului deputatu de dieta din 1861. D. Vincentiu Bogdanu, subt a cáru conducere, neavendu dealtmintrea nici ampoiati nici alti intieliginti de natiunea nóstra, amu mai respiratu.

In fine voiu dechiará, ca noi ne alipim'u cu sufletu cu trupu de bunulu nostru Archiepiscopu, si Metropolitu, pre care ceriulu sa ni-lu sustina intru multi fericiti ani, spre a conduce nai'a natiunei si bisericei la portulu mantuirei. Dar si pâna atunci ajute Ddieu dreptáti!

G. B.

Varietáti si noutáti de di.

Stipendieele date de nobil'a familia Mocioniana a studintiloru români in anulu scol. 1864/5, ajungu summ'a de 3000 f., din cari s'au impartasitu 34 tineri români dela diferite institute de invetiamentu, afara de aceea se intretinu inca doi tineri români in Timisió'a si Versietiu cu tóte cele de lipsa. Cei ce dorescu a se impartási pe venitoriu din ajutoarele acestea, au a si tramite concursule celu multu pâna la 1 Septembrie a. c. la Il. D. Andreiu de Mocioni prin Timisió'a la Foen, ori la ori care altu membru alu ilustratei familii. —

(Mórte cumplita.) In Abrudu se'ntemplá de curendu o mórte infiatóre. Dóma'a Vilhelmin'a Remetei, fiindu ocupate la focu in bucataria, deodata si vediu vestmintele cuprinse de focu. Nefericit'a si perdù presinti'a de spaima, încátu repede alergá'n curte, dar tocmai prin acést'a aprindiendu-se foculu si mai tare, flacar'a se'cinsu de trecù preste capulu eii; si de si domesticii i alergara intr'ajutoriu, totusi foculu intratát'a o ranise, încátu dupa câte-va ôre si-dete sufletulu in cele mai crâncene doreri. —

„Auror'a romana“ cuprinde in nr. 13: Cât'ra Români bucovineni, poesía. — Limb'a romana, novala. Desperatul, poesíora de Victorju Russu. — O femeia cocheta, novala. Femeiloru despre femei. — Cununa de varietáti. Anuncíulu portretulu; poetulu; Andreju Muresianu. —

Famili'a aduce in nr. 4: Portretulu si o scurta schitia a vietiei domnisiórei Elis'a Circ'a, junei artiste române transilvane, scrisa de I. Vulcanu. — Domniti'a Ruxand'a balade istorica de G. Teutu. — Caderea Timisiane, de I. Grozescu, Analisea limbii române, de A. Romanu. — Publicatiunea stipendieloru Mocioniane pe an. scol. 1864/5. — Detunata, cu ilustratiune. Colu mb'a, de A. Dumas. — Modele de broderia. — Ce e nou? — Literatura si arte. — Felurite, Cerespundintie, Numele prenumerantilor. —

(Calatori'a „messicana“ a Imperatului Napoleonu.) O scriere beletristica, ce ese in Pest'a, ne face atenti, ca in nr. nostru 44. amu disu, ca 'mperatulu Napoleonu s'a re'ntorsu din calatori'a sea „messicana.“ Noi acum antái'a data observámu crórea si ne grabim'u a o'ndrept'a intr'acolo, ca'n prospectulu politicu din nr. 44. vine a se citi in locu de „calatori'a messicana“ — „calatori'a algeriana.“ Multiamindu foiei beletristice, ca ne facù atenti, i urámu, cá ea sa nu gresiesca nici odata. —

(Copila perduta si reafata.) Lui „Idók Tanuja“ se scrie din Versietiu, ca nu demultu se furase de acolo intr'o di de târgu o copila de 12 ani. La catu-va tempu mum'a copilei aflandu-se la târgu la Biserica alba, vediu cu ingrozire pre copil'a sea — intre schilavii cersitori, lipsita insa de amendóue mânila. Hotiulu afurisitu adeca i taiase mânila, si acum o portá pe la târguri, de aduná mila pe urm'a eii; firesce indata fu prinsu si datu in judecata. — Istori'a e'ngrozitóre, dar pelânga multimea si brutalitatea si selbatacimea cersitoriloru nostri de pe aici — cari dór in tóia Europ'a nu mai au parchia, nu e cu nepotintia. —

Statiune telegrafica nóua s'au infintiatu in 2 14 Iuliu incóce in Odorheiu. —

(Drumuri de ventu.) In Londr'a se facu acum încercári cu o inventiune nóua: adeca cu drumuri subteranee, construite astfelu, încátu carele, in locu de a fi manate de aboru, voru fi impinse numai de aeru compensatu. Se dice, ca repejunea acestoru felu de transportári este de totu mare. —

Marin'a italiana numera de presinte 98 nái de resboiu, cu 1860 tunuri si 20,384 soldati de mare. —

(Secretululu marimei Engliterei.) La espositiunea universalá, ce se facu in Londr'a la'anulu 1851, venise, intre miiele de straini din tóte pârtile pamntului, si o deputatiune a reginei de Madagascaru. Deputatiunea aveá insarcinare expresa, a scrutá causele cele secrete, prin cari Engliter'a a devenitu atâtu de mare si de puternica? Regin'a Victori'a din Engliter'a audise despre acést'a, si candu i se presentá deputatiunea, ea predete conducatorulu acelei'a — o biblia in legatura pompósa si dise: „Dati-o acést'a reginei DVóstre si spuneti-i, ca'n cartea acést'a se cuprinde totu secretulu marimei Engliterei.“ —

Principatele române unite.

Comisiunea mixta, menita a descoperi Domnitorulu defectele, de cari patimesce tiér'a, si-a terminatu lucráriile sele si a predatu resultatulu loru in mânila Domnitorulu. Acceptámu cu incordare, a cunosce baremu liniamentele acestui raportu, candu apoi nu vomu intardiá a le comunicá cititoriloru nostri. Intr'aceea nu potemu a nu deplorá si noi, impreuna cu „Opin. nat.“, déca in acestu raportu nu s'aru fi atinsu si legea de pressa, carea in tóte staturile civilizate este unu factoru atâtu de importantu la aventarea poporului.

Prospectu politicu.

Novel'a cea mare a congressului europénu, carea circulá câte-va dile, cá undele mării, in cercuri totu mai mari si mai mari, se reduce astadi mai cu aceeași repejune in cercuri totu mai strimte, panacandu in fine ni se pare ca se va aretá numai cá o fama séu reu intielésa si deformata séu ca o iritare tendentiósá a vreunui dñariu. — Se constatéza, ca imperatulu Napoleonu, imperatés'a Eugeni'a si regin'a Isabell'a din Spani'a voru avé cât'ra capetulu lui Augustu o 'ntalnire la báile din Surrauz. — Emirulu Abdel-Cader se afla in Parisu. —

Imputinarea armatei austriace au avut efectul și în statele vecine, cu deosebire în Italia. Nu e neprobabil, ca și regimul italian va imita exemplul regimului austriac; căci și pentru par ea căs'a și pentru ceea ne'ncrederea imprumutată au fostu motivul principal, a întretinut mase de trupe, ce trecu peste potința actuală a ambelor state. Diariul italian ofic. „Opinione“ recunoscându și aprobându fapt'a Austriei în privința imputinării armatei sale italiene, o svatuiesce, că fără de resistința mai departe să ceda Venetia; căci e unu ce recunoscutu de toti, chiar și de consiliarii principilor italieni detronati, ca Italia trebuie să fie un'a. Căndu aru lasă, dăce, Austria Italiei Venetia, atunci îndată și-aru prefăce pre Italienii din inimi aprigi în amici caldurosi.

În Anglita s'au finitu alegerile pentru noul parlamentu, și s'au alesu 184 liberali și 102 conservativi. Lor-

dulu Palmerstonu, betrânulu ministru primariu, este realesu în o-rasielulu Tiverton. —

Prussia, mergendu pasu de pasu, pare ca se pregătesce de evenimente seriose. Sub cuventu, ca fortărețele țerei sunt ruinoase și au mare lipsă de reparatură, le a reparatu și a facutu încă și mai multu decâtă atâtă și chiaru decâtă le place locuitorilor: le au umplutu cu tunuri și cu soldati.

Rusia pregătesce pentru Polonia o recrutățiune de 14,000 soldati. La anul 1863. tocmai recrutățiunea acs'a fu semnalulu revoluțiunei, ce urmă, și asiă guvernulu rusescu procede acum cu mare grija și circumspectiune.

Processulu celu mare americanu în urmă uclăderii presiedintului Lincoln s'a terminatu, dar sentința încă nu s'a publicatu. Se crede în adevăru, ca presiedintele staturilor rebele, Davis, a fostu conjurat cu ucigătorulu Booth. —

FOIȚA „TELEGRAFULUI ROMANU“.

Discursulu Preasântitului Domnu Michailu, Mitropolitu alu Serbiei, rostitu la Te-Deum cu ocaziunea serbărei națiunale din 23 Maiu 1865.

(Continuare sicapetu din nrulu premergatoriu.)

„Dumnedieu da omeniloru sei putere“ (psalmu 28 partea 11) aclama sant'a biserica; și copii Serbiei, spariati și oboșiti, se desceptara se incuragiara, se adunara și se resculara spre a se luptă cu vrasmasiulu sântieniei și alu omeniei, și puterea barbara cedă puterei dreptății! Și într'unu scurtu tempu, de 50 ani, cum s'a infrumsetiatu fati'a Serbiei, pe care acum stramosii nostri nici n'aru poté sa o cunósca! Se radica și se immultira sate și orasie, se cladira case, palate și biserici, se infintira institute de binelaceri și de instructiune publica; se facura legi omenesci, se semenara pustiele și selbaticele câmpuri, pe cari cultivandu-le astadi fiulu séu nepotulu, dăce liberu: Acestu pamentu mi l'a dobanditu tatalu séu mosiulu meu, biruindu pre vrajmasiu și pre usurpatoriu; ast'a e acum proprietatea mea.

„Incetara trasnetele și fulgerile infocate, dispară barbaria, se oprira riurile sângerose, și binecuvântat'a pace ilumină patri'a noastră; pretolindeni se începă lucrarea și inavutirea; se simți bucuria, se vediu fructulu silintieloru parintiloru nostri, și poporul innoșitu cu libertatea, cunoscă drept'a, poternic'a și grătiós'a mâna a lui Dumnedieu.

„De acea, fidele națiune, binecuvânta pe Domnulu Dumnedieu, care nu te lasă; preamăresce pe tatalu ceriului, care-li arata fati'a milostiva și te innoșca că sa fi libera și linișcita în ca'sa ta pe vatr'a stramosiloru tei, că sa te bucuri de siguratate în țier'a ta, și că sa vedi iaresi regulata și impodobita țier'a santului Nemanici.

„Sânt'a biserica, bucurându-se de fericirea copiiloru sei, însăși, pomenesce cu multamire, bine-facerile Domnului aretat Serbiei, care a stersu lacrimile ei versate în atâtă lungu tempu, și cu caldura se rōga Dumnedieului și Mantuitorului, că elu pre milostivulu, sa tramita și în viitoriu adjuțorele sele nōue, și sa daruiesca Serbiei și națiunei serbe nōuele sele favoruri!

„Prosperitatea, progressulu și fericirea țerei se întaresce, se întinde și se immultiesce prin întieleptele ei legiuri în conformitate cu spiritulu națiunei, și cari sunt mai apropiate naturei sele și în raportu cu ratiunea. Ferice națiunea, cându ea este neclintita în sânt'a și ortodox'a religiune, cându cinstesce, implinesce și padiesce și legile lui Dumnedieu, și se feresc de tōte peccatele, cari ruinăza fericirea lui și ur'a strajnicei dreptăți dumnediesci! Căci legea lui Dumnedieu, că legea iubirei eterne, tîntéza ca sa apropie pe omu de Dumnedieu și sa-i daruiesca norocirea vremelnica și cea vecinica. Și legea lui Dumnedieu ne invatia la iubirea aprōpelui nostru, la iubirea patriei, unde e locul lucrărei iubirei crestinesci. Iubirea patriei este jert'a aceea prin care vomu pronunția multamirea noastră lui Dumnedieu; ea este acea virtute, cu care stramosii nostri, — sântulu Sav'a, Simeonu, și cialalti, slugi ale lui Dumnedieu, cari se rōga pentru noi, — dorescu a vedé impodobiti pe Serbiiloru.

„Impodobescete, națiune serba, cu acs'a virtute, adica cu jert'a iubirei, jurându-te pe țierân'a parintiloru tei, ca totdeun'a vei iubi patri'a ta, ca vei respectă pe Domnitoriulu teu, ca vei procede după scriptur'a Domnului și vei aperi religiunea și libertatea patriei tale!

„Frumosele aduceri aminte de virtutile eroice și de atâtă dovedi de adevăratu patriotismu alu parintiloru nostri, sa întarésca gândurile, sa conduca dorintiele, și sa ilumineze sentimintele acestei generațiuni și ale celei viitoare a națiunei serbe, că acs'a nu numai sa se mandrésca cu frumosele memorie din trecut, dară și sa se îngrijésca de a se infrumsetiă cu virtutile patriotice și crestine, pe cari astadi, la

serbarea națiunale, le pomenim cu solemnitate. Da Dōmne, că o imparțială privire asup'a gresielorulu din trecut, sa le departeze și sa nu le ingaduie în tempulu de adi, precum și în celu viitoriu; eara exemplele bune și esperintiele iscusite, sa serve pentru svătuire, informațiune și imitare. Ast-feliu procedindu și astfelu simtindu, prea milostivulu Dumnedieu, tatalu nostru ceresc, va binecuvântă faptele și intențiunile serbesci, va versă bogate daruri ceresci asup'a patriei și asup'a Statului Serbu, care, rennoitu prin vitejia și întielepciune, va fi tare, progressiv și strajnicu cătra vrasmasii sei.

„Eara voi, luptatori de scumpa memoria pentru religiune și patriă, aretareti lunei întregi sacrificiele vōstre, ne spariandu-ve, nici de puterea barbara, nici de lips'a mijlōceloru pentru luptă; ci numai cu speranția în atotu puterniculu Dumnedieu, cu neclintita credința ca ve sculati pentru dreptate, și cu iubire ferbinte pentru patriă, începurati a ve luptă în contr'a unei poteri mai mari, și iubirea vōstra inflacarata invinse devotamentulu vōstru cătra religiunea stramosiesca și cătra patriă, și sfaramă lanturile grele și sclave ale asupritorului. O! binecuvântatu fia numele vōstru, și sufletulu vōstru sa se bucure și sa se veselésca în veci în prea sântele lacasiuri ale ceriului, la tronulu dreptății dumnediesci, de la care, prin puterea armelor, ati dobanditu dreptate copiiloru vōstri și patriei vōstre.

„Moritorii se mira, cându privescu monumentele de metalu și de pétra, radicate omeniloru lor celebri, ale căror'a fapte ei serbésca; dară asemenea monumentu, ca și tōte celelalte, timpulu le raduce, în prafu și în cenusia. Insa binefacatorii națiuniloru, pe lângă acele monumente ruinabili, pe cari multamirea urmasiloru lor le radica, au încă și alte monumente, cari pastreza multi și îndelungati seculi numele lor gravatu în multamitōrea inima a națiunei. Aici dară, fratiloru, sa gravămu în inimile și în sufletele nōstre gloriosulu și de aterna memoria nume alu lui Milos, și alu colucratoriloru lui fideli; și cu vocea iubirei sufletesci sa tramitemu glori'a și numele lor urmasiloru, că sa-lu glorieze întru multi ani din neamu în neamu.

„Eara tu iubita Serbia, patriă a noastră, radica-ti capulu împodobitu cu meritele fiiloru tei, scutura prafulu dupe fruntea ta, și bucuria și veselia sa resune în frumosele tale părți; trasnitele, cari de vitejia copiiloru tei bubuira în tine, sa se audia departe și îndelungu, și sa afle urmasii, ca noi te amu iubit și aperi!

„Din ruine sa se radice monumentele și institutiunile piōse, spre adevărirea atâtă a vechiei cătu și acelei nōue glorie serbesci, și sa faca cunoscutu seculiloru viitori, ca națiunea serba a traitu, ca mai traiesce, și ca are putere de a traî neaternatu pentru glori'a lui Dumnedieu și spre folosulu, marimea, și mandri'a omeniei! Amin.“ (Din „Tromp. Carp.“)

Burs'a din Vienn'a 3/15 Iuliu 1865.

Metalicele 5%	70 20	Actiile de creditu	177 90
Imprumutulu nat. 5%	75 20	Argintulu	107
Actiile de banca	795	Galbinulu	5 23.

Corespondința.

P. On. D. Petru Chirjescu în Kétegyháza T. R. face numă 4 f pe semestru; ne rogămu a dispne de 1 f. ce prisosesc. — D. E. M. în T. Ne lipsesc. — G. B. St. Nicolau, Multamita sincera: Ce vei face pentru noi, faciți pentru DVōstra; acceptămu rezultatulu. — A. N. „Speranția!“ Nu scim. ce amu poté folosi publiculu nostru, dăca i amu comunică cērt'a între doi moșici, ce ni o descrii. —

Rogămu pre amicii acestui diariu, a grabi cu abonările, că sa nu 'ncercămu perderi și unii și alții.